

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 1

Рівне – 2010

ББК 81.2
А – 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. – Рівне: РДГУ, 2010. – 152 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук (Національний університет „Острозька академія”);

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 25.12.2009)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

«Tape-Measure Murder» – 16.			
Gladys	від валл. gwladic <i>правитель, володар</i>	Pollit	генеалогічне від гр. Hippolytus <i>звільняючий коней</i>
Fred	від д.-нім. fridu <i>мир, спокій</i> + rīchi <i>могутній, правитель</i>	Spelow	описове від д.-англ. spenden <i>витрачати</i> + lūve <i>кохання, любов</i>
Arthur	можливо від кельт. arth <i>ведмідь</i>	Hartnell	описове від д.-англ. hard/hart <i>хоробрий, сильний</i> + Nel <i>переможець</i>
Gerard	від д.-нім. gēr <i>спис</i> + hart <i>міцний</i>	Palk	генеалогічне від гр. Paulos чи лат. Paulus <i>малий</i>
Robert	від д.-нім. hrōd, hruod <i>слава</i> + beraht <i>яскравий, блискучий</i>	Marple	місцеве від д.-англ. gemaere <i>пагорб в долині</i>
Jim	від д.-євр. Ya'āqōbh <i>послідовник</i>	Slack	місцеве від сер.-англ. slac <i>порожня долина</i>
Henry	від д.-нім. heim <i>дім</i> + rīchi <i>правитель, володар</i>	Blade	описове від д.-англ. blaed <i>листок</i>
		Abercrombie	місцеве від кельт. aber <i>гирло річки</i> + cruime/crombie <i>вигин, гак</i>
		Sandhurst	місцеве від д.-англ. sand <i>пісок</i> + hyrst <i>пагорб, ліс</i>

Отже, кожне прізвище при своєму виникненні мотивовано одним із вищезгаданих способів, однак у процесі спадкоємної передачі воно найчастіше втрачає колишній мотив у силу того, що новий референт (іменований) зовсім не обов'язково відповідає за своїми ознаками або, тим більше, обставинам життя, вихідному референтові. Тому реальне функціонування імен регламентоване чимось на кшталт негласної «угоди», що пропонує не зв'язувати можливі апелювативні асоціації прізвища з його носієм.

Автономність літературних імен стосовно реальних імен полягає в подвійності їхньої семантики, – назвати персонаж і вказувати на його ознаки, характерні риси, – останнє – через спеціально встановлювану автором твору асоціативний зв'язок із ключовими апелювативами (одичними і на текстовому рівні), що стає підставою для виникнення та розвитку мовно-літературного (словесного) образу. Мовна образність літературного імені носить спрямований характер, є бажаною й очікуваною, виступаючи стосовно одиниць національного ономастикону його нормативним й ознакам, що диференціюють.

Таким чином, при аналізі власних імен переконаєшся в тім, що імена пов'язані не тільки з культурою народу, з його побутом, але й з розвитком виробничих сил, а для того, щоб яке-небудь ім'я з'явилося в даного народу, необхідні певні культурно-історичні умови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кристи А. Сочинения. В 3 т. / А. Кристи. – М.: Худож. лит., 1992.
2. Леонович О.А. В мире английских имен / О.А. Леонович. – М., 2002.
3. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Н.В. Подольская. – М., 1978.
4. Рыбакин А.И. Словарь английских фамилий / А.И. Рыбакин. – М.: ООО "Издательство Астрель": ООО "Издательство АСТ", 2000.
5. Cottle B. The Penguin Dictionary of Surnames / Dasil Cottle. – Harmondsworth: Penguin Books Ltd, 1979.
6. Reaney P.H. A Dictionary of English Surnames / P.H. Reaney. – London: Taylor & Francis e-Library, 2006.
7. <http://www.babynamescountry.com/>
8. <http://www.behindthename.com/>

Резюме. Стаття посвящена аналізу антропонимів в произведениях английской писательницы Агаты Кристи, а именно рассмотрению значения и происхождения имен собственных.

Ключевые слова: имена собственные, происхождение имен собственных.

The summary. The article is devoted to the analysis of proper names in detective stories of Agatha Christie. Also the peculiarities of such names from the point of view of their origin and meaning are studied. The analysis is made on the material of dictionaries.

Key words: proper names, proper names origin.

Одержано редакцією 30.10.2009

УДК: 811. 111' 373.7 + 811. 161. 2' 373. 7

І.А. ВОРОБІЙОВА

ВЛАСНІ ІМЕНА В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Резюме. Стаття присвячена аналізу антропонімів (власних імен) у складі англійських фразеологічних зворотів. Також розглянуті особливості адаптації таких фразеологічних одиниць українською мовою (на матеріалі словників).

Ключові слова: власні імена, фразеологізми, переклад.

В останні десятиліття спостерігається підвищений інтерес до проблем антропонімії, що пов'язане із антропоцентричною парадигмою сучасного мовознавства, яка передбачає аналіз мовних явищ з метою пізнання людини. Антропоніміка – наука лінгвістична та одночасно міждисциплінарна, адже звертається до фактів не лише мовознавства, а й антропології, етнографії, історії, психології, соціології, теорії комунікації, культурології та ін.

Антропоніми посідають серед власних імен (онімів) особливе місце. По-перше, тому, що всі власні імена є продуктом життєдіяльності людини, а ім'я – необхідний його атрибут. У мовній картині світу вони посідають унікальне положення. Імена – одні з перших слів, які засвоює людина, і останні, які вона втрачає при афатичних розладах мовлення [4, 98].

Власні імена мають три основних джерела: перехід лексичної одиниці у власне ім'я, перехід власного імені з одного розряду в інший, запозичення іноземних власних імен. Вони можуть бути створені й штучно. До онімів відносяться: антропоніми (власні імена людей), топоніми (власні імена географічних об'єктів), теоніми (власні імена божеств), зооніми (імена та клички тварин), астроніми (власні імена небесних тіл), космоніми (власні імена зон космічного простору та сузір'їв), фітоніми (власні імена рослин), хрононіми (власні імена відрізків часу, пов'язаних з історичними подіями), ідеоніми (власні імена об'єктів духовної культури), хрематоніми (власні імена об'єктів матеріальної культури) та ін. Той самий онім може бути топонімом, антропонімом, зоонімом і т.д.

Власні імена не лише створюють власну систему, а й інтегровані до лексичної системи мови в цілому, тому вони по-різному функціонують у різних мовних системах і відповідних соціумах. Питання про семантику ВІ в лінгвістиці все ще лишається дискусійним. Адже оніми – це слова, а відтак вони не можуть мати значення як вербалізованого відображення у нашій свідомості об'єкта іменування, але вони володіють ономастичним значенням, яке має власну специфіку.

Антропоніми називають, але не наділяють ніякими властивостями. Неоціненна прагматична зручність власних імен саме в тім і полягає, що вони дають можливість привселюдно говорити про кого-небудь, не домовляючись попередньо, які саме властивості повинні забезпечити ідентичність референта.

Незважаючи на те, що антропоніми стосуються іменування людей, вони дають надзвичайно складний спектр категорій імен, який пов'язаний з історією культури, особливостями психології людей, із традиціями та ін. Вони мають понятійне значення, в основі якого лежить уявлення про категорію, клас об'єктів. Цьому значенню властиві наступні ознаки:

1. Вказівка на те, що носій антропоніма – людина: *Peter, Lewis* на відміну від *London, Thames*.
2. Вказівка на приналежність до національно-мовної спільноти: *Robin, Henry, William*.
3. Вказівка на стать людини: *John, Henry* на відміну від *Mary, Elizabeth*.

У значенні англійських власних імен присутні в більшості випадків всі три ознаки, у значенні прізвищ – тільки перша й друга ознаки. Оскільки набір можливих ознак дуже обмежений, виходить, що на загальномовному рівні багато антропонімів мають узагальнено-предметне значення, тому в якості диференціальної ознаки виступають не стільки для окремих імен, скільки для великих груп антропонімів. Однак у мовній практиці антропоніми поступово отримують здатність до більш точної ідентифікації людини. Тому виділяють індивідуальні й групові антропоніми.

Індивідуальні виділяють особистість із колективу, групові – даються колективам, які виділяються на основі тих чи інших ознак. Також в антропонімії виділяються офіційні (паспортні) та неофіційні (повсякденні) форми імен. Вивчення приватних особливостей ономастичної антропонімічної системи кожного народу розкриває цікаві факти, пов'язані з його історією й етнографією, та дає великий матеріал для досліджень.

Власні імена у складі фразеологічних одиниць досліджувалися багатьма лінгвістами (Л.Скрипник, М.Алефіренко, Б.Ажнюк, З.Корзюкова, З.Загірова та ін.). Всі вони зазначають, що власні імена у складі фразеологізмів мають власну "долю" через свою природу: вони позначають єдиний у своєму роді предмет, тобто мають одичне значення, генетично нейтральне, але в суспільній практиці можуть набувати оцінної функції, функції характеристики, що сформувалась у суспільстві.

Наявність у кожній мові спеціального класу власних імен за рядом своїх рис протилежного класу імен загальних є загальноновизнаною. Однак відзначається чимало спірних випадків, коли один дослідник з повною відповідальністю кваліфікує розглянуте ім'я як власне, а інший як загальне. Іноді основна різниця між власними й загальними іменами вбачається не в їх структурно-мовному плані, а у функції. Основні відмітні ознаки власного імені полягають у тім, що воно дається індивідуальному об'єкту, а не класу об'єктів, що мають риси, характерні для всіх індивідів, які входять до цього класу; названий за допомогою власного імені об'єкт завжди чітко визначений, відмежований, обкреслений; ім'я не пов'язане безпосередньо з поняттям і не має на рівні мови чіткої й однозначної конотації.

Для слів загальної лексики основними властивостями є зв'язок з поняттям, співвідношення із класом об'єктів, відсутність безпосереднього зв'язку з конкретним об'єктом. Провести межу загального й власного імені всередині спеціальної лексики значно складніше, ніж всередині лексики загальної, де для кожного очевидно, що слова, якими люди називають один одного, або місця, в яких вони живуть – це власні імена, а слова, якими позначаються різні побутові предмети, – загальні.

Призначення загального імені – виражати поняття про певний клас предметів і називати один чи декілька конкретних предметів цього класу. Призначення власного імені – називати певний предмет у

співвідношенні його із класом однотипних або родинних предметів. У загального імені на першому плані – вираження поняття, а на другому позначення предмета, тоді як у власного імені на першому плані – виділення предмета, а на другому – співвіднесеність предмета з йому подібними. Для загального імені обов'язкове позначення поняття й факультативна назва конкретного предмету, для власного ж обов'язкове називання та його факультативна понятійна співвіднесеність

Корпус фразеологізмів із власними іменами, запозиченими з Біблії, міфології, літератури та світової історії, – спільний для англійської та української мов, що підтверджують лексикографічні джерела. А відтак ми звернемося до аналізу безеквівалентних фразеологічних одиниць, що містять у своєму складі антропоніми. До цієї групи входять:

а) Фразеологічні одиниці із традиційними, популярними чоловічими та жіночими іменами. Широко розповсюджені англійські імена, вживані в мовленні щодня, стали компонентами безлічі фразеологічних одиниць і надають їм найчастіше яскраво виражене експресивно-емоційне забарвлення. Такі англійські імена, як Betty, Tom, Jack, John, Mary (Maria) та ін., стали носіями певних рис характеру людей.

б) Фразеологічні одиниці, що містять реальну антропонімію, яка пов'язана з іменами видатних людей свого часу: монархів, політичних діячів, учених і винахідників – або не настільки великих, але відомих своїми добрими або дурними справами.

в) Фразеологічні одиниці, в яких власні імена взяті з літературних джерел (як власна англійських, так і іншомовних). Багато ідіом не були створені самими письменниками, але лише завдяки останнім одержали широке поширення в сучасній англійській мові.

Отже, за мету ми визначили проаналізувати англійські власні імена, які найчастіше зустрічаються у фразеологічних зворотах, та їхній переклад, чи то ліпше, адаптацію в українській мові. Аналіз буде здійснений на основі фразеологічних словників, у яких було виявлено 60 зворотів із власними іменами в їхньому складі.

Наша робота буде складатись із двох умовних частин. У першій частині ми розглянемо буквально значення власних імен, які входять до складу англійських ідіом. Друга ж частина буде присвячена аналізу способів адаптації англійських фразеологізмів українською мовою (описовий переклад, калькування, ідіоматична аналогія).

Отже, найбільш частотними в англійських фразеологічних одиницях є такі імена: Jack (21% від загальної кількості виявлених нами безеквівалентних фразеологізмів), Adam (13%), Tom (12%). У таблиці нижче ми наводимо імена та прізвища, що зустрічаються в усталених словосполученнях, та їхні значення.

Name	Meaning
<i>Adam</i>	бібл., д.-євр. – букв. з червоної глини
<i>Aleck</i>	лат. < д.-грецьк. – букв. захисник людей
<i>Andrew</i>	д.-гр. – букв. мужній, хоробрий
<i>Benjamin</i>	бібл., д.-євр. – букв. улюблений син
<i>Betty</i>	дериват від Elisabeth – іврит. – букв. обітниця Богові
<i>Cordelia</i>	можливо від Creiryddlydd – кельт. – букв. дочка моря
<i>Daniel</i>	бібл., д.-євр. – букв. Бог – мій суддя
<i>Darby</i>	ірландське – букв. вільний
<i>David</i>	бібл., д.-євр. – букв. улюблений
<i>Dick</i>	дериват від Richard – д.-вн. – букв. могутній, сильний, сміливий господар
<i>Dora</i>	д.-гр. – букв. дарунок
<i>Jack</i>	с.-англ. – букв. Бог вдячний
<i>Jane</i>	дериват від Joanna < John – д.-гр. – букв. Бог подарував
<i>Jill</i>	дериват від Gillian – лат. – букв. молодий
<i>Joan</i>	дериват від Joanna < John – д.-гр. – букв. Бог подарував
<i>Joe</i>	дериват від Joseph – д.-гр. – букв. він додасть, він примножить
<i>John</i>	д.-гр. – букв. Бог подарував
<i>Mark</i>	лат. – букв. войовничий
<i>Mary</i>	д.-євр. – букв. грікота або обурення, опір
<i>Nancy</i>	дериват від Ann(e) – д.-євр. – букв. – симпатична, люб'язна
<i>Nelly</i>	дериват від Eleanor, Helen, Ellen – д.-гр. – букв. світло
<i>Olive</i>	лат. – букв. маслина, олива
<i>Paul</i>	лат. – букв. невеликий
<i>Peter</i>	лат. – букв. скеля, камінь
<i>Philip</i>	д.-гр. – букв. той, хто любить коней
<i>Roland</i>	д.-вн. – букв. слава + земля, країна
<i>Sally</i>	дериват від Sarah – бібл., д.-євр. – букв. княгиня
<i>Simon</i>	д.-гр. – букв. той, хто чує
<i>Stephen / Steven</i>	д.-гр. – букв. вінок
<i>Tom</i>	дериват від Thomas – араб. – букв. близнюк

Surname	Meaning
<i>Brown</i>	1) генеал. – д.-англ. вл. ім'я <i>Brūn</i> ; 2) описове – <i>коричневий</i>
<i>Barkus</i>	проф.-посадове – англо-сакс. <i>робітник громадської пекарні</i>
<i>Bunch</i>	описове – д.-англ. <i>горбань</i>
<i>Fell</i>	проф.-посадове – д.-англ. <i>той, хто обробляв шкіру</i>
<i>Grundy</i>	генеал. – д.-вн. вл. ім'я <i>Gundric</i>
<i>Hobson</i>	генеал. – англо-сакс. <i>син Хоба</i>
<i>Homer</i>	проф.-посадове – д.-фр. <i>той, хто виготовляв шоломи</i>
<i>Hubbard</i>	генеал. – д.-вн. вл. ім'я <i>Hubert</i>
<i>Hyde</i>	місцеве – д.-англ. топонім <i>Hīd</i>
<i>Jekyll</i>	генеал. – д.-брет. вл. ім'я <i>Iudicael</i>
<i>Jones</i>	генеал. – кельт. <i>син Джона</i>
<i>Lunn</i>	місцеве – д.-англ. топонім <i>Lund</i>
<i>Martin</i>	генеал. – норм. вл. ім'я <i>Martin</i>
<i>McCoy</i>	генеал. – гельськ. <i>син Aodh = Hugh</i>
<i>Miller</i>	проф.-посадове – с.-англ. <i>мірошник</i>
<i>Pan</i>	місцеве – д.-англ. топонім <i>Pann</i>
<i>Parker</i>	проф.-посадове – англо-сакс. <i>охоронник королівських парків</i>
<i>Richmond</i>	місцеве – норман. топонім <i>Richmond</i>
<i>Robinson</i>	генеал. – англо-сакс. <i>син Робіна</i>
<i>Tailor</i>	проф.-посадове – с.-англ. <i>кравець</i>
<i>Tapley</i>	місцеве – д.-англ. топонім <i>Tapeley</i>

Переклад фразеологічних одиниць пов'язаний зі значними труднощами. Способів перекладу фразеологічних одиниць існує небагато, хоча різні науковці виділяють різну їх кількість та різний зміст. Образні вислови вимагають до себе значно більшої уваги з боку перекладача, тому що на відміну від необразних фразеологізмів, які найчастіше мають стійкі варіанти перекладу іншою мовою, являють собою, з погляду семантики, набагато більш складні утворення. А відтак, переклад подібних сполучень слів є важким завданням; при її виконанні перекладач підстерігає ряд небезпек, незнання яких може привести до істотних перекручувань змісту перекладної ідіоми.

Вибір способу перекладу англійських фразеологізмів залежить від наявності/відсутності еквівалентів в українській мові. Англійські ідіоми, які мають повні еквіваленти в українській мові, можна перекласти способом підбору абсолютних еквівалентів. Цим способом можна перекласти фразеологічні одиниці з таких джерел:

- грецька або інша міфологія;
- древня історія або література;
- Біблія або вислови за біблійним сюжетом;
- сучасна література або історичні джерела, які відносяться до різних мов;
- вирази, які належать видатним англійським та американським авторам.

Використання такої відповідності дозволяє найбільше повно відтворити іншомовний фразеологізм, і перекладач насамперед намагається його відшукати. Однак при цьому варто враховувати дві обставини, що обмежують можливість застосування першого виду фразеологічних відповідностей.

По-перше, фразеологічних еквівалентів порівняно небагато. Найчастіше вони виявляються в так званих інтернаціональних фразеологізмів, запозичених обома мовами з якої-небудь третьої мови. По-друге, при запозиченні обома мовами одного й того самого фразеологізму його значення в одній з них може видозмінитися, і в результаті ці фразеологізми виявляються “помилковими друзями перекладача” – подібними за формою, але різними за змістом.

Значення досить великої кількості фразеологічних одиниць у обох мовах походять із спільного джерела, але можуть мати один або навіть декілька компонентів, які відрізняються. У такому випадку наступний спосіб перекладу – вибір ідіоматичних аналогій. Він застосовується, коли ідентичні фразеологічні одиниці в обох мовах відсутні, тобто обираються для введення даної ідіоми ті, які мають те ж саме переносне значення, але різне оформлення. Використання відповідності цього типу забезпечує досить високий ступінь еквівалентності. Однак і тут існують деякі обмеження. По-перше, необхідно зберегти емоційні й стилістичні значення фразеологізму. По-друге варто враховувати два фактори: стилістичну нерівноцінність деяких аналогових фразеологізмів і національне забарвлення фразеологічних одиниць. Національно забарвлені фразеологізми варто передавати такими українськими фразеологічними одиницями, в яких національне забарвлення відсутнє.

Дослівний переклад, калькування фразеологічних одиниць може бути застосоване лише в тому випадку, якщо в результаті калькування ми отримуємо вираз, образність якого легко сприймається українським читачем і не створює враження неприродності та непритаманності загальноприйнятим нормам української

мови. Відповідності-кальки мають певні переваги і досить широко використовуються в перекладацькій практиці. По-перше, вони дозволяють зберегти образний лад оригіналу, що особливо важливо в художньому перекладі. По-друге, вони дають можливість перебороти труднощі, які виникають, коли в оригіналі образ обіграється для створення розгорнутої метафори.

Досить поширеним є переклад описовим способом. Він застосовується в тих випадках, коли англійські ідіоми не мають еквівалентів в українській мові взагалі [3].

Найчастіше використовуються наступні прийоми та методи адаптації іноземних ідіом: еквівалент, аналог, описовий переклад, антонімічний переклад, калькування, комбінований переклад, оказіональний переклад, уточнюючий переклад [2, IX-X]; повний фразеологічний еквівалент, частковий фразеологічний еквівалент, вибірковий фразеологічний еквівалент, калькування, дослівний переклад, описовий переклад, транскрипція і транслітерація [2, 15-17].

У лексикографічних джерелах нами були зафіксовані такі способи подання українською мовою англійських ідіом: описовий переклад (76% від загальної кількості безеквівалентних фразеологізмів), ідіоматична аналогія (16%) та калькування (8%). Нижче наводяться приклади сталих словосполучень відповідно до способів їхнього перекладу.

ОПИСОВИЙ ПЕРЕКЛАД		
1. <i>Adam's ale</i>	17. <i>Jack (John, Tom) Drum's entertainment</i>	33. <i>a Nosey Parker</i>
2. <i>Adam's nature</i>	18. <i>Jack Homer</i>	34. <i>a Peter Pan</i>
3. <i>Adam's race</i>	19. <i>Jack and Jill</i>	35. <i>rob Peter to pay Paul</i>
4. <i>the old Adam</i>	20. <i>Jack in office</i>	36. <i>appeal from Philip drunk to Philip sober</i>
5. <i>(as) old as Adam</i>	21. <i>Jack out of office</i>	37. <i>another Richmond in the field</i>
6. <i>since Adam was a boy</i>	22. <i>(Dr.) Jekyll and (Mr.) Hyde</i>	38. <i>a Roland for an Oliver</i>
7. <i>a smart Aleck</i>	23. <i>doctor Fell</i>	39. <i>Sally Lunn</i>
8. <i>Barkus is willing</i>	24. <i>a Mark Tapley</i>	40. <i>before you can say Jack Robinson</i>
9. <i>all my eye and Betty Martin!</i>	25. <i>Little Mary</i>	41. <i>a Simple Simon</i>
10. <i>astonish the Browns</i>	26. <i>a Miss Nancy</i>	42. <i>even Steven</i>
11. <i>Brown, Jones and Robinson</i>	27. <i>merry Andrew</i>	43. <i>a peeping Tom</i>
12. <i>Hobson's choice</i>	28. <i>Mother Bunch</i>	44. <i>Tom, Dick and Harry</i>
13. <i>a Daniel come to judgment</i>	29. <i>Mother Hubbard</i>	45. <i>Tom fool</i>
14. <i>dumb Dora</i>	30. <i>What will Mrs Grundy say?</i>	46. <i>calamity Jane</i>
15. <i>Cordelia's gift</i>	31. <i>not on your Nelly</i>	47. <i>the real McCoy</i>
16. <i>Jack (Tom) o'Bedlam</i>	32. <i>not for Joe</i>	

ІДІОМАТИЧНА АНАЛОГІЯ		
1. <i>drunk as David's sow</i>	5. <i>John Long the carrier</i>	8. <i>When queen Anne was alive</i>
2. <i>a good Jack makes a good Jill</i>	6. <i>Joe Miller</i>	9. <i>Tom Thumb</i>
3. <i>Jack of all trades (and master of none)</i>	7. <i>Jack in a box</i>	10. <i>Benjamin mess</i>
4. <i>Jack of both sides</i>		

КАЛЬКУВАННЯ		
1. <i>Adam's apple</i>	3. <i>Aunt Sally</i>	5. <i>a bloody Mary</i>
2. <i>Adam's son</i>	4. <i>(all shall be well) Jack shall have Jill</i>	

Серед перелічених вище фразеологічних одиниць було виявлено лише 2 фразеологізми, в українському варіанті яких використовуються власні імена, а саме:

- *Jack in a box* – Ванька-Встанька, Іван-Покиван;
- *When Queen Anne was alive* – ще за царя Панька.

Отже, що стосується найбільш адекватних способів перекладу фразеологізмів з англійської мови на українську, то вони підлягають загальним правилам перекладу фразеологічних одиниць. Оптимальним варіантом є переклад фразеологізму повним еквівалентом. Зважаючи на певні національно-етнічні відмінності та відмінності в синтагматичних функціях членів речення в досліджуваних мовах, досить часто спостерігається використання часткових відповідностей та фразеологічних аналогів. Найчастіше перекладачі вдаються до дескриптивної перифрази за браком повних або часткових еквівалентів, які б передавали образність та стилістичну направленість вихідної англійської ідіоми. У зв'язку з цим виникає необхідність у глибшому дослідженні фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах, ширшому їх зіставленні, що дозволить нам наблизитись до ідеального перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український фразеологічний словник / Уклад. К.Т. Баранцев. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2006. – 1056 с.

2. Кунин А.В. Большой англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин. – М.: Рус.яз. – Медиа, 2005. – XVIII, 1210 с.
3. Мельник О.М. Фразеологізми та способи їх перекладу [Електронний ресурс]. – URL: <http://ev.nuos.edu.ua/content/frazeolog%D1%96zmi-ta-sposobi-ikh-perekladu>
4. Ухтомский А.В. Приемы и методы перевода фразеологизмов: на материале современной английской прессы: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / А.В. Ухтомский; Воен. ун-т Мин-ва обороны Рос. Федерации. – М., 2007. – 20 с.; То же [Електронний ресурс]. – URL: http://www.phido.ru/ViewDiss.aspx?Diss_ID=3113 (дата обращения: 31.07.09).
5. Якобсон Р.О. Шифтеры, глагольные категории и русский глагол / Р.О. Якобсон // Принципы типологического анализа языков различного строя. – М.: Наука, 1972. – С. 95-113.
6. Dunkling L. Dictionary of Curious Phrases: From Blue Murder to Pass The Buck / by L. Dunkling, 2nd ed. – Collins, 2004.
7. URL: <http://www.babynamescountry.com/>
8. URL: <http://www.behindthename.com/>
9. URL: <http://www.usingenglish.com/reference/idioms/>

Резюме. Стаття посвящена аналізу антропонимов (имен собственных) в составе английских фразеологических оборотов. Также рассматриваются особенности адаптации таких фразеологических единиц на украинский язык (на материале словарей).

Ключевые слова: имена собственные, фразеологизмы, перевод.

The summary. The article is devoted to the analysis of proper names in English idioms. Also the peculiarities of such idioms adaptation in Ukrainian are studied. The analysis is made on the material of dictionaries.

Key words: proper names, idioms, translation.

Одержано редакцією 28.10.2009

УДК 821.161.2: 801.631.5

Л.М. ВОРОБІЙОВА

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ОПОРНИМ КОМПОНЕНТОМ "СЕРЦЕ" (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, РОСІЙСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)

Резюме. Статтю присвячено зіставному аналізу українських, російських та англійських фразеологізмів, пов'язаних з концептом "серце", з вираженням емоційно-духовної сфери людини. Досліджується спільне й специфічне в семантиці, образності, стилістиці різномовних фразеологізмів.

Ключові слова: концепт, фразеологізм, порівняльний аналіз.

Національно-мовна картина світу сьогодні все частіше стає предметом наукових досліджень, в основу яких покладено ідеї В.Гумбольдта, О.Потебні та їх послідовників про закономірності розвитку мови в тісному зв'язку з "народним життям", з "народною психологією", з людиною.

Сучасна лінгвістика стверджує: мова наскрізь антропоцентрична. Присутність людини дає про себе знати на всіх рівнях мовної системи, але найбільше – в лексиці та фразеології. Фразеологія цінна як пам'ятка народної духовної культури. Саме вона нерідко дає можливість осмислити проблему становлення духовності народу, відтворити особливості національно обумовленого світогляду, риси ментальності, тобто національно-культурні, світоглядні концепти.

Метою цієї статті є зіставлення (на матеріалі фразеологічних словників) слов'янських (українських, російських) і англійських сталих словосполучень, пов'язаних з концептом *серце*, тобто з вираженням емоційно-духовної сфери людини.

Відповідно, завданням дослідження стало виділення загального й відмінного в моделях слов'янської та англосаксонської особистостей на основі семантичного аналізу фразеологічних одиниць трьох мов. За концепцією А.Вежбицької [3], внутрішній світ особистості характеризується співвідношенням, з одного боку, інтелектуального, раціонального, з іншого – емоційного, морального, тобто властивостей серця й душі.

Висока частотність і широка семантика лексеми *серце* в українській та російській мовах зумовила багатство фразеологізмів з опорним компонентом *серце*.

В українській і російській національно-мовних картинах світу *серце* співвідноситься насамперед з вираженням різноманітних емоційних станів людини. Наприклад, у звороті *серце болить* у внутрішній формі використано уявлення про фізичний біль, звідси метафоричний образ і образно-символічне значення фразеологізму: "хтось важко переживає з якогось приводу, вболіває за кого-, що-небудь".

Порівн. також:

український фразеологізм
серце кров'ю обливається (обкипає)
серце тьохнуло (кинулось)
серце ниє (скімлить)
серце здавило (стиснуло)

російський фразеологізм
сердце кровью обливается;
сердце дрогнуло
сердце ноет
сердце сжало

ЗМІСТ

<i>Рогозя А.М. Кропивко І.М. Данілова Н.Р.</i> З історії розвитку каталонської поетичної школи.	3
<i>Миронюк В.М.</i> Діалогічність автора і героя в малій прозі марка черемшини.	7
<i>Михальчук Н.О.</i> Лінгвальні засоби вираження індивідуального стилю автора у прозі Р.Баха.	12
<i>Нестерук В.М.</i> Постмодерністська деконструкція як поєднання текстуальних стратегій.	20
<i>Сербина Т.Г.</i> Речевая агрессия в политическом дискурсе СМИ.	24
<i>Палій В.П.</i> Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із соматичним компонентом у французькій та українській мовах.	27
<i>Козіцька О.А.</i> Функціональний діапазон вставних одиниць у сучасних українських художніх та публіцистичних текстах.	29
<i>Замашина С.М.</i> Особливості лексичного складу англійської мови за межами сполученого королівства.	34
<i>Ярута Н.П.</i> Особливості американської документальної літератури хіх століття.	38
<i>Мороз Л.В.</i> Особистісний пошук життєвих цінностей в романі «Тріумфальна арка».	41
<i>Мороз Л.В.</i> Роман-сповідь "Чорний обеліск": особистісне осмислення історії людства і життя людини.	45
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена у творах Агати Крісті.	52
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена в англійських та українських фразеологізмах.	57
<i>Воробйова Л.М.</i> Національно-культурна семантика фразеологізмів з опорним компонентом "Серце" (на матеріалі української, російської та англійської мов).	62
<i>Зубілевич М.І., Бігунова С.А.</i> Importance of listening comprehension skills.	65
<i>Купчик Л.Є.</i> компаративний аналіз семантичного аспекту фразеологічних одиниць з компонентом «вода» (на матеріалі німецької, англійської та української мов).	71
<i>Косолапов В.І.</i> Портрети британських лексикографів: Ерік Партрідж і Майкл Ранделл.	75
<i>Цаль Т.В.</i> Лексико-семантичні трансформації англо-українського перекладу фахової лексики з економіки.	79
<i>Синевич Б.М.</i> Мистецтво як джерело національної екзистенції письменників "Празької школи".	82
<i>Франчук О.Є.</i> Debate Techniques for Exploring True Stories behind Jonathan Swift's Satire. (Part 1).	87
<i>Миколайчук А.І.</i> Південне мовлення у романній прозі У. Фолкнера.	92
<i>Самковська А.С.</i> Англомовний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних студій.	99
<i>Хмель В.А.</i> Міфологема тіні у романі патріка зюскінда «Парфуми».	103
<i>Турко І.-М.Б.</i> Футуризм та його витоки у світовому літературному процесі.	107
<i>Король О.Ю.</i> З історії дослідження художньої біографічної літератури.	109
<i>Олексійчук Ю.В.</i> Однослівні інтернет-протологізми в словниковому запасі сучасної англійської мови.	115
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості перекладу термінів освітньої галузі.	121
<i>Старух О.В.</i> Поняття „Жіноча ідентичність” у світлі гінокритичних теорій.	126
<i>Джава Н.А.</i> Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht: Wie geht das in der Praxis? (Aus der Praxis - für die Praxis)	129
<i>Липиніна О.Л.</i> Didaktische Überlegungen zur „Hauslektüre"	134
<i>Грипич С.Н.</i> Проблематика творів Марка Твена у контексті американської літератури доби реалізму.	138
<i>Поліщук О.С.</i> До питання про тпологію фразеологічних одиниць в англійській мові.	140
<i>Поліщук О.С.</i> Національна специфіка структурно-семантичної моделі фразеологічної одиниці (на матеріалах англійської та української літератури).	145
<i>Відомості про авторів.</i>	149

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 1

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяж О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.12.2009 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,02. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 85/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1.— Рівне: РДГУ, 2010. — 152 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2